

MARINA VUJČIĆ

Sigurna kuća

— Laguna —

Copyright © 2024, Marina Vujčić
Copyright © ovog izdanja 2024, LAGUNA

BIBLIOTEKA BEZ PREVODA

Knjiga 24

*Neznanim junakinjama iz crne kronike,
onima kojima je u zagradama navedeno koliko su
imale godina i koliko će godina imati zauvijek*

Marica D., susjeda:

Mi ne možemo znati detalje, ali bilo je tu i prije problema. Čulo bi se kako netko na nekoga viče. I lupanje se čulo. A gospodin je inače bio fin čovjek, ljubazan, uvijek bi me lijepo pozdravio na stubištu. Profesor na fakultetu. Za suprugu ne znam, ali vidjeli smo kad su je odveli. Curicu imaju, možda četiri-pet godina, ne znam što je s njom, je li dijete sve vidjelo. Bože, kakva tragedija! Kakav krasan čovjek.

Jadranko V., glasnogovornik policije:

U stanu smo zatekli beživotno tijelo muškarca V. L. (46) s ubodnom ranom u predjelu prsnog koša. Njegova supruga L. L. (35) privedena je u Istražni zatvor. Za djevojčicu (4) će se pobrinuti nadležne službe.

Mirela V., televizijska reporterka:

Na mjestu kobnog događaja, kao što vidite, potpuni je kaos: sve je puno policije i znatiželjnih građana. Nije ni čudo jer se u ovoj zgradi noćas dogodilo okrutno, stravično ubojstvo. Nažalost, ne možemo unutra jer je pristup zgradi blokiran policijskim vozilima i trakama, ali svjedoci neslužbeno tvrde da je na mjestu zločina puno krvi.

Jasna R., prodavačica u kvartovskom dućanu:

Ona je dolazila po namirnice, ponekad s djevojčicom, ponekad sama. Gospodin je dolazio sam. Izgleda da je dolazio kad su imali goste, jer uzeo bi par skupljih butelja ili bocu nekog žestokog pića. Fin gospodin, pokoj mu duši.

Valerija S., djelatnica Centra za socijalnu skrb:

Nakon prijave nasilja u obitelji upoznali smo žrtvu nasilja s njezinim pravima, poglavito s pravima djeteta, s ovlastima i postupanju Centra za socijalnu skrb, kao i s mjerama i radnjama koje Centar poduzima u daljnjem postupanju. Izradili smo plan sigurnosti i posredovanja prava na besplatnu pravnu pomoć i uputili je u odgovarajuće savjetovalište.

Milena R., novinarka:

Zasad još nije poznato je li Centar za socijalnu skrb prijavu o nasilju u ovoj obitelji, evidentiranu nekoliko dana prije tragičnog događaja, prosljedio policiji. Djelatnica Centra na taj nam upit nije odgovorila jer, kako kaže, mora provjeriti u spisu.

Velimir Š., susjed:

Meni vam je ona uvijek djelovala malo čudno. Prođe kraj vas i spusti pogled, pravi se da vas ne vidi. Imamo tu iza u parku igralište, nikad nisam vidio da je dovela malu tamo.

Vilim B., televizijski reporter:

Ubojstvo se dogodilo u zgradi koju vidite iza mojih leđa. Pokušali smo kontaktirati članove obitelji, ali nisu htjeli razgovarati s nama. Vjerojatno su još uvijek potreseni. Neslužbeno doznajemo da je ubijeni muškarac bio sveučilišni profesor.

Ubila si muža.

Bio je i otac tvoje kćeri.

Nisi se još naviknula na to prošlo vrijeme u kojemu on još jedino može postojati. Kad misliš na njega, još uvijek ti je prisutan i još uvijek ga se bojiš, kao da ti je strah ostavio oporučno.

Ne bojiš ga se na javi. To ne. Znaš da je sahranjen, da su kovčeg u kojem je ležao zakovali i spustili u raku. Znaš da više ne diše, da nema puls, da su mu i mozak i ruke i noge i svaka neživa stanica pod mramornom pločom, da nema načina na koji se može vratiti – ali svakoga jutra moraš u to iznova povjerovati. Jer noću, kad uspiješ zaspati, on se vraća. Deset mjeseci je prošlo, a ti i dalje redovito sanjaš da te pronalazi.

U tim mörama nisi u kaznionici. U sigurnoj si kući, ali s osjećajem da ni jedna sigurna kuća nije dovoljno sigurna za tebe i Melitu. Nema, nema, nema tog zida, tih vrata iza kojih vas neće pronaći. Najčešće nogom razvali ulaz, a ponekad

ima i oružje iako ga nije imao dok je bio živ. Strojnicu, bombu, bacač plamena, minobacač – uvijek nešto razorno i kobno čemu je nemoguće umaknuti. U snu bježiš iako znaš da je uzalud. Trčiš i trčiš i trčiš i bježiš onako kako nikad nisi bježala kad si trebala, jer i tada si bila sigurna da je uzalud.

Kad se probudiš, prvo požališ što si to samo sanjala. Jer da je java, to bi značilo da ga nisi ubila. Bila bi u opasnosti baš onako kako si i bila, ali on bi bio živ, ti ne bi bila tu gdje jesi, a život bi možda smislio neki izlaz bez krvoprolića.

Prvo požališ što je to bio samo san, ali onda ipak osjetiš olakšanje što njega više nema. S tim dolazi i krivnja da ti je bilo kakvo olakšanje, makar i na trenutak, bilo na raspolaganju.

U šest, kad se oglasi zvono za buđenje, imaš pola sata da se sna oslobodiš. Košmarne prizore želiš zaboraviti jednako onoliko koliko ih želiš pamtiti. Zaboraviti da ih ne moraš podnositi; pamtiti da se kazniš više od kazne koju su ti dodijelili. Svakog si jutra iznova neodlučna. U nekim jutrima san zadržavaš kao netko kome je život ionako već uništen, a u nekima ga tjeraš od sebe kao da zaborav postoji.

U šest i trideset moraš biti umivena i odjevena, a krevet mora biti pospremljen. Tu su i druge koje to moraju.

U toj si spavaonici jedna od šest, na tom zatvorenom odjelu jedna od četrdeset i devet, u toj kaznionici jedna od sto dvadeset i tri, na tom svijetu jedna od tko zna koliko milijuna žena koje su nešto skrivile. Mnoge od njih imaju pravo na sućut. Ti nemaš jer si ubila čovjeka.

To te svakoga jutra iznova sustigne. Budiš se kao ubojica. Tako i liježeš. Da možeš vratiti vrijeme na sekundu prije tog

trenutka, ne bi tog trenutka bilo. Da ga možeš vratiti godinama unatrag, on ti ne bi bio ni muž ni otac tvog djeteta. Ali sve se to već dogodilo. Sad moraš ustati, pospremiti svoj krevet, s ostalima otići na doručak jer *Od zatvorenika se traži aktivno sudjelovanje u programu izvršavanja kazne*. Tako piše u „Priručniku za zatvorenike“. *Program izvršavanja mijenja se u skladu sa zatvorenikovim ponašanjem*. A tebi se čini da uopće nemaš *ponašanje*. Ti samo naoko postojiš, uronjena u maglu zastoja u kojem nema ničega osim rešetki, ključeva u tuđim rukama, prisilnog rasporeda, žaljenja što nisi pustila da te ubije one ili neke sljedeće noći, da te ubija sve dok od tebe ne ostane više ništa za ubijanje.

Ovako je ostalo, a sad više nema tko dovršiti taj posao.

* * *

Zamišljaš nekog pripovjedača koji bi ispričao što ti se dogodilo. Pripovjedačicu. Neku ženu vani koja ne može prestati razmišljati o tebi.

Ona se budi i liježe s tobom onako kako se ti budiš i liježeš s njim, ili onim što je od njega ostalo. Od njega je ostalo sve osim golog života, ali ta se pripovjedačica pita što je ostalo od tebe. Takvu priželjkuješ.

Zamišljaš je kako sate provodi na internetskoj stranici Ministarstva pravosuđa.

Naučila je sve o tijelima zatvorskog sustava, o pravima, prehrani i tretmanu zatvorenika, iščitala cijeli *Priručnik za zatvorenike*, isprintala popis stvari koje zatvorenici smiju zadržati prigodom prijama u kaznionicu. Između ostalog, pisalo je da smijete imati *notes, vjenčani prsten, sat, olovku, lulu, cigarete, duhan, upaljač, knjige, fotografije i baterijski*

radioprijamnik. Zamišljaš kako ju je pogodilo da su *notes* i *olovka* u jednini, kako se pita što si ti unijela u svoju ćeliju, imaš li taj jedan dopušteni *notes* i olovku i zapisuješ li u njega nešto. Pita se i koliko knjiga smiješ imati odjednom. Pita se jesi li zadržala vjenčani prsten iako si udovica postala vlastitom krivnjom. Pita se kako je to uopće – postati udovica vlastitom krivnjom.

Kad ne kopa po pravosudnim i zatvorskim stranicama, pretražuje članke o tebi. Kad se pojavi neki novi – a sve ih je manje – isprinta ga i spremi u tvoj *dosje*, u registrator na čijem je hrptu flomasterom ispisala tvoje ime: *Lada Lončar*. Prikupila je cijelu kolekciju. U početku ih je izrezivala iz novina, a kad je tisak o tebi zašutio, kad su te nove senzacije iz crne kronike izgurale, svako malo upisala bi u pretraživač tvoje ime ne bi li se među rezultatima pojavio link koji još nije poprimio ljubičastu boju jer ga je već bila otvorila.

Jednom je, ta pripovjedačica kakvu sebi priželjkuješ, u tvojoj maštariji na zidu svoje dnevne sobe napravila izložbu tvoje tragedije. Polijepila je tamo članke o tebi bez nekog reda i koncepta, tek da ih sve može pogledom obuhvatiti odjednom. Vjerovala je da će iz te šire slike kao kroz lijevak destilirati sve ono iz čega će razumjeti kako ti se to dogodilo.

Dok joj je oko zapinjalo za naslove članaka o tebi, shvatila je da je, od svega što si proživjela, crno na bijelo ostao samo rezultat. Ostala je samo njegova smrt koju si prouzročila i kolektivna osuda s euforijom zbog suđenja i kazne koju ćeš služiti. A nju je zanimalo sve ono što je bilo prije novinskih naslova koji su te tretirali samo kao ubojicu.

Žena ubila supruga kuhinjskim nožem.

Ugledni profesor ubijen u svome stanu. Supruga osumnjičena.

Sveučilišnom profesoru presudila supruga.

Žena nakon svađe ubila muža.

*Užas u Zagrebu: žena nožem presudila ocu svoje kćeri.
Hitna pomoć stigla prekasno da spasi nožem ubodenog
supruga.*

Trebao ti je netko tko će čitati mimo naslova i između redaka. Ili, još bolje, netko tko neće ni čitati sve što se pisalo o tebi, nego te potražiti i dati ti priliku da žališ za svojim umjesto za njegovim životom. Da taj tvoj život, a ne njegova smrt, nekome bude tema.

Vidiš je u mislima, svoju pripovjedačicu, kako piše upravi Kaznionice ne bi li je pustili k tebi. Vidiš je kako telefonira ovome i onome. Vidiš je kako bezuspješno pokušava, ali ne prestaješ se nadati da neće odustati.

Nagađaš što bi im pisala, što bi joj pisali.

Zatvorenicama je zabranjeno istupanje u sredstvima javnog priopćavanja, pisalo bi u odgovoru s mail adrese u rubrici *Upiti predstavnika medija* na internetskoj stranici Ministarstva pravosuđa. Neko se vrijeme – tako to zamišljaš – tvoja pripovjedačica, koja se lažno predstavila kao novinarka, raspravljala s elektroničkim adresama Ministarstva pravosuđa i Kaznionice u Požegi uvjeravajući obje te adrese da od zatvorenice ne bi tražila da istupa u medijima. Spominjala je *sociološko istraživanje, reportažu bez navođenja imena*, pa i *društvenu važnost teme*, sve dok i jedna i druga adresa nisu potpuno zašutjele.

Sve je zašutjelo, osim užasa u tvojoj glavi.

* * *

Dok se tvoja pripovjedačica ne ukaže, dok ne probije zatvorski zvučni zid, ti si jedina vlasnica svoje tragedije. Sva

je na tvojim plećima i u tvojoj glavi. Nosiš je kao teret koji ti je dodijeljen greškom, a sad si sama kriva što ga nemaš snage nositi.

Taj glas koji sve želi iznijeti na vidjelo ne možeš utišati. On govori i govori i govori sve što je bilo dok još nisi znala da je bilo, sve što nisi prepoznala kad je trebalo ili jesi kad je već bilo kasno, sve što ti se dogodilo i prije i poslije i tijekom i unatoč, sve što si bila dok nisi bila ti koju poznaješ ili si barem mislila da se poznaješ, sve što si prešutjela i drugima i sebi dok te taj zatomljeni glas još mogao spasiti, dok je mogao spasiti vašu kćer, dok je mogao spasiti njega, i onda kad više nije mogao spasiti nikoga od vas.

Nije to glas u prvom licu iako je tvoj. Za prvo lice nemaš opravdanje, čini ti se da od tebe nije ostalo ništa što bi ti dalo pravo da ga koristiš. Obraćáš se *njoj*, ženi koja je ubila muža, kao da nije riječ o tebi – jer za sebe još nemaš ni milosti ni hrabrosti. Jedino se još izvana možeš smisliti.

Govoriš toj drugoj sebi u mislima dok pokušavaš zaspati; ispisuješ joj poruke vilicom po tanjuru dok prevrćeš svoj kažnjenički ručak ili večeru; proganjaš je riječima koje se cijede s pločica u kupaonici dok se tuširaš, po staklima dok kroz rešetke zuriš u prazninu. Saplićeš se o njih u zatvorskom dvorištu, po vlažnim i hladnim hodnicima u kojima čuvarice nehotice zveckaju svežnjevima ključeva dok vas zaključavaju.

Postaješ ona pripovjedačica koja se još nije pojavila.

Govoriš tako i sebi i svima iako po cijele dane šutiš. I sad se, kao i tada, kao i prije i nakon svega, sve događa mimo tebe i tvoje kontrole, mimo života kakav si htjela živjeti, i

taj je neželjeni život jedini koji ti je preostao, jedini na koji si zauvijek osuđena bez obzira na presudu koja slovima i brojkom iznosi devet (9) godina.

* * *

Nađa te jutros opet provocira.

Primadona se naspavala?

Vlasta prasne u smijeh, kao po obvezi, kao i uvijek kad Nađa kaže nešto što je samo njoj duhovito. Nađi se to sviđa pa Vlastu stalno pokušava nasmijati, najčešće na tvoj račun.

U početku si se pitala što bi Nađa mogla imati protiv tebe, a onda se sama odala.

Primadona misli da je bolja od nas jer ima diplomu.

Tvoju su šutnju tako protumačile.

Od vas šest, dvije su ubile nekoga. I ti si jedna od njih. Od vas šest, tri imaju djecu. I ti si jedna od njih. Od vas šest, pet ima menstruaciju. I ti si jedna od njih. Od vas šest, tri imaju muža.

Ti nisi jedna od njih.

* * *

Svi znaju sve o tome što ti se dogodilo. Što se dogodilo nje-mu. Neznajući pripovjedači interpretiraju tvoj slučaj, tvoj život, tvoj brak, tvoju tragediju, tvoje ubojstvo. Valjaju te po

ustima kao zalogaj koji će na koncu ispljunuti s gađenjem. Nema nikoga na tvojoj strani.

Skupila se već cijela kolekcija tuđih pretpostavki, osuda i lekcija o tome što si trebala, kad si trebala, kako si trebala, kako se moglo i što se smjelo. Njima barataju oni koji su uopće skloni uzeti u obzir da je moguće da te zlostavljao. Oni drugi već su svoje zaključili, kao da su cijelo vrijeme uživo pratili prijenos iz tvoja četiri zida pa pouzdano znaju da si kučka koja se samo htjela riješiti muža i koja o njemu laže sad kad je on više ne može demantirati.

Zašto jednostavno nije otišla?

Zašto nije zvala policiju kad ju je napao?

Zašto nije o tom navodnom zlostavljanju govorila ranije?

Zašto je onda uopće provela s njim sedam godina?

Zašto se nije svojoj obitelji obratila za pomoć?

Zašto onda on nije ubio nju ako je bio takav zlostavljač?

Obično tako završi.

Da, to je *obično*. Obično je žena u lokvi krvi. Obično onda novine pišu koja je ona po redu žrtva femicida te godine, koliki je to porast u odnosu na prošlu godinu i godinu prije nje, koje su institucije u sustavu zakazale. Obično onda pitaju susjede što su vidjeli i čuli, a susjedi obično kažu kako je on djelovao kao izuzetno miran čovjek, uvijek ih je sve lijepo pozdravljao i sigurno je bilo nešto što ga je navelo da *pukne*. Obično se spominje i kako je to učinio zato što ga je ona ostavila ili zato što je tražila skrbništvo nad djetetom ili zato što je našla drugoga ili zato što je imao PTSP – jer ne bi on to učinio bez ikakva *razloga*.

Obično je žena žrtva, ali ona je žrtva samo ako je mrtva.

Živa žena ne može biti žrtva jer eno je – hoda, diše, nikakva krv joj se ne cijedi niz pleća, modrice su, ako ih je i bilo, sad nevidljive, ima sve udove, oba oka i uha, što je sijala to neka i žanje, ima i gorih stvari od malo nasilja u obitelji. Što te ne ubije, nije te ubilo jer si preživjela. Pritom si poremetila prirodan red stvari jer je on mrtav umjesto tebe, jer su se u novinskim naslovima morale smišljati nove fraze, tekstovi se nisu mogli kopirati iz arhive s promijenjenim imenima i lokacijama, a javnost se morala nositi s novom situacijom u kojoj je sve obrnuto i neočekivano, u neskladu sa statistikom. Da si pustila da te ubije, svima bi sve bilo jednostavnije.

* * *

Na zidu je opet onaj češalj od jučer. Ona kratka stonoga s busenjem tankih nožica. Takve bi nekad, u bakinoj kući na selu, metlom povukla na lopaticu i onda s nje otrešla kroz prozor ili u zahodsku školjku. Ovdje ih se ne želiš riješiti. Ili si ispucala svoj bonus za ubijanje, ili ti treba šutljivo društvo – pa makar i stvorenja toliko ogavnog da se čini kao da ga je bog stvarao u zloradom raspoloženju. U zatvorskoj knjižnici, u enciklopediji, pronašla si da se zove *zmijski češalj*, ali da ga u narodu zovu i *poštar*, zbog praznovjerja da njegovo pojavljivanje znači da će onaj tko ga ugleda dobiti pismo.

Nije praznovjerje. Tu gdje si sada nije. Pisma stižu. Ali svako koje si dobila otkad služiš kaznu odvratno je koliko i taj poštar, stonoga koja češlja farbu vlažnih zatvorskih zidova. Njegovi kolege, prijateljice i prijatelji, pa čak i studenti koji su ostali bez svog karizmatičnog profesora – stonogu optužbi, kletvi i prijetnji gmiže iz tih omotnica koje si prestala otvarati kad prepoznaš rukopis koji je već pljuvao po tebi.

Da si živ, možda bi mogao zamisliti koliko riječ 'pismo' u zatvoru dobiva na značenju. Na težini. Pisma su dokaz da tamo negdje postoji vanjski svijet, a u njemu netko tko ti se obraća i tko te na ovaj ili onaj način čeka. Mene čekaju tvoji. Redenici njihovih riječi rešetaju pogrdama, pakostima i prijetnjama ono što je od mene ostalo.

Da si živ, i ti bi mi sigurno pisao. I čekao bi me da nastaviš gdje si stao.

Tako mu se ponekad obraćaš. Ali njemu pišeš. Na njega ćeš potrošiti onaj jedan notes koji ti je dopušteno imati. Nisi to još nikome rekla, čak ni zatvorskoj psihologinji. Već si imala tu rečenicu u grlu kad ste zadnji put razgovarale, ali tamo je i ostala jer si bila uvjerena da će zazvučati kao razbijeno staklo čije ćeš krhotine kasnije sama golim prstima morati skupljati s poda.

„Lijepo mi je s njim razgovarati sad kad mi više ne može uzvratiti.“

Nisi mogla podnijeti pomisao da će psihologinja u svoj notes zapisati tu rečenicu čim je izgovoriš, da će ona u tvom dosjeu ostati zabilježena kao još jedan dokaz sramne slabosti prema njemu, tvom zlostavljaču – one slabosti koja je i njega i tebe koštala života.

Pa si je prešutjela.

* * *

Kad bi bar sebi mogla prešutjeti sve što pamtiš. Vašu povijest koja je rezultirala ovom sadašnjošću. Ali to ne ide. Sjećanja

nisu izlog iz kojeg izabereš ono što si možeš priuštiti. I sjećanja su ljigave stonoge koje gmižu po stijenkama svijesti kao zmijski češljevi.

Poznaješ ga tek četiri dana, a već ste par. Dok vas smrt ne rastavi. Druge sile koja bi vas rastavila nema. Toliko je moćno i intenzivno. Prije njega mislila si da takve ljubavi izmišljaju, da su to bajke za romantičare koji preuveličavaju ono što se između dvoje ljudi može dogoditi.

On je profesor na fakultetu na kojem si upisala poslijediplomski specijalistički studij, nakon što si već nekoliko godina radila pa se odlučila usavršavati u struci u koju te posao neočekivano usmjerio. To što nije tvoj profesor, olatkna je okolnost da postane tvoj muškarac. Jedan slučajan susret na hodniku, poziv na kavu u fakultetsku kantuinu, silna zainteresiranost za temu tvog magisterija, *mail* adresa na koju će ti poslati popis literature koja je tvom mentoru očito promaknula – tko bi rekao da velike ljubavi i velike drame mogu započeti tako akademski. Gleda te, već tamo u kantini, kao muškarac, ali ti govori kao stručnjak za svoje područje, koje je sad i tvoje područje. Odnosi s javnošću. Njegov govor ima male prešućene fusnote snubljenja na koje si obratila pažnju. Sviđaju ti se. Imponiraju ti iako se još ne usuđuješ u njih povjerovati.

Istoga popodneva šalje ti *mail* s obećanom literaturom, a u njemu fusnota koja nije prešućena.

Volio bih vas ponovno vidjeti, kolegice Martinović. Još večeras.

Tijelom ti prostruji buduća nesvjestica od njegove blizine, nešto opojno i nezaustavljivo što dotad nisi poznavala. Malo je zastrašujuće, ali nema otpora. Takvu silu privlačnosti si

priželjkivala. Odjednom ne možeš više zamisliti da bi taj dan mogao završiti drukčije. Za popis literature ti se fućka.

Nalazite se u maloj kavani u Gundulićevoj. Na galeriji nema nikoga. I da ima nekoga, bilo bi isto. On sad više nije profesor s Fakulteta političkih znanosti, samo je muškarac. Ti sad više nisi magistrantica na tom istom fakultetu, samo si žena. On je jedanaest godina stariji od tebe, ali svaki je autoritet ostavio pred vratima kafića. Tebi je dvadeset i osam, njemu trideset i devet. Nije se ženio jer nije naišla ona prava. *Dosad*. Bilo je žena, nije da nije, ali ne želi govoriti o bivšim ljubavima jer je džentlmen. Samo gole informacije: dvije duge veze, u drugoj pet godina zajedničkog života koji je završio dogovornim razlazom. Nitko nije patio.

Zanima ga sve o tebi.

Pričaš mu. Jedva se prepoznaješ u monologu koji si mu odrecitirala kao da moraš proći prijamni ispit u školi za dobro odgojene djevojke. Čuješ se kako mu govoriš stvari koje i tebi samoj zvuče pomalo infantilno, ali u njegovu prisustvu djevojčica u tebi bori se za pravo glasa kao da ti se čini da prvo nju mora upoznati da biste je se riješili pa da s njim napokon postaneš žena kakva bi mogla biti.

Navodi te da mu odaš male tajne svog odrastanja i sazrijevanja. Sve ga zanima, na način na koji nikad ranije nikoga nije zanimalo. Govoriš mu o tome kako ti je auto pregazio psa kad si imala sedam godina. O starijoj sestri koja je uvijek bila glavna zvijezda u obitelji. O tome kako se tvoj prvi momak grozno ljubio pa ti to više nije bio. O Vedranu kojeg si prije dvije godine ostavila nakon tri godine veze jer nisi

htjela provesti život s nekim tko svaki ostatak dana provodi na kauču s daljinskim upravljačem.

Tada još ne znaš da ćeš jednom u budućnosti romantizirati taj daljinski.

Izvlačiš iz naftalina prizore iz svog djetinjstva, odrastanja, djevojaštva. Cvrkućeš kao da sad to sve treba rezimirati, ostaviti za sobom i arhivirati – da bi se moglo dalje udvoje.

Već te prve večeri želiš biti u množini koja vam se pred očima formira kao jedina preostala gramatička i galaktička opcija. *Mi*. Vas dvoje. *Par*. Nema alternative, nema ni jednog drugog načina na koji taj susret može završiti.

„Već se vidim kako te ludo volim.“

Ni dva sata niste sjedili zajedno kad ti je to rekao. Prasnula si u smijeh, ali ne može se reći da mu nisi malo i povjerovala.

„Nemoj se smijati, smrtno sam ozbiljan.“

Tada ti je to bilo čudo. Eto muškarca koji se ne libi reći ni pokazati koliko mu je stalo, nakon svih onih koji su te mjerkali izdaleka i nisu ti se usudili prići. Eto jednog koji ima dovoljno samopouzdanja da te zgrabi bez ustručavanja. Sjećaš se da ti je baš ta riječ, riječ *zgrabi*, bila u mislima, i da si željela da učini upravo to – da te zgrabi, da budeš njegova i da on bude tvoj, da ti je to tada bio glagol iz kojeg će niknuti nešto veliko i važno i moćno, ono za što postoji već potrošena riječ *ljubav* koju ćete vas dvoje redefinirati ili izmisliti neku novu, koja će nadglasati njezino dotadašnje značenje.

Danas ti riječ *zgrabiti* znači samo to što doista i znači. Zgrabiti, zgrabiti, zgrabiti.

Tada nisi znala da grabežljivci svoje žrtve šćepaju baš tako, na prepad, s talentom da jedan susret preuveličaju do neprirodnih razmjera koji mogu uplašiti samo nekoga tko ne priželjkuje ljubav takvom slinom kakvom si je ti priželjkivala, i samo nekoga tko još ništa ne zna o tome kako veze s nasilnicima započinju.

* * *

Ništa ti ne daju za spavanje. Baš ništa.

A što bi ti htjela – mirno spavati?

Nitko ti to ne kaže, ali i ne mora. Nije dobar san za svakoga. Kakva bi to bila krivnja, kakva kazna, ako je možeš prespavati.

Nesanica je kazna baš po mjeri ubojice. Ostanješ sama sa svojom žrtvom u glavi, u tijelu, u krevetu, u svakom kutku ova četiri zida i onih zidina okolo. Sa svojom žrtvom i s onim notesom u kojem ćeš mu pokušati objasniti zašto ga više nema.

I zašto nije samo žrtva mrtva.

I Ivona je hodajući dokaz da nije samo žrtva mrtva.

Vas dvije ste jedine ubojice u spavaonici, samo što je ona ubila nekoga tko vjerojatno nikad nikome nije audio. Djevojka se zvala Dunja. Imala je dvadeset i osam godina. Bila je učiteljica u nižim razredima osnovne škole. Ni kriva ni dužna zatekla se u svom traku kad se Ivona frontalno

zabila u njezin auto. Dunja se vraćala s djevojačke večeri svoje prijateljice kojoj je trebala biti kuma dva dana kasnije. To je vjenčanje odgođeno.

Dunjino se vjenčanje nikad neće dogoditi. Ivona danima ništa nije jela kad joj je u kaznionicu stiglo pismo njezina zaručnika. Jela je samo tablete, i to je bila jedna od rijetkih situacija kad se na tabletama u kaznionici nije štedjelo. Neke se stvari ipak ne mogu preživjeti naživo.

Ponekad zastaneš i ne možeš se načuditi kako se užasne stvari mogu formulirati tako jednostavnim rečenicama. Iza rečenice „Djevojka se zvala Dunja“ stoji cijeli jedan prerano prekinut život. Stoji nečije djetinjstvo, odrastanje, školovanje, zaljubljivanja, hobiji, radosti, učenja, ova i ona prva iskustva. Možda tek nekoliko pijanstava, nekoliko prometnih prekršaja, nekoliko seksualnih eksperimenata, nekoliko pogrešnih odluka. Stoji i omanji grad ljudi koji su je poznavali i voljeli i kojima je Ivona Dunju pretvorila u uspomenu. Stoji i cijeli jedan 3. b koji je ostao bez omiljene učiteljice, dvadeset petero djece kojoj su morali reći da se ona više nikad neće vratiti. Stoji sve ono što nije stigla doživjeti zato što je Ivona te noći prekršila običaj da ne pije kad vozi pa je precijenila svoje vozačke vještine u onoj okuci iza koje se cura bezbrižno, nakon što je razvezla kućama tri prijateljice, vraćala kući. Potpuno trijezna, jer jedina nije pila te večeri. I onda sve to, cijeli jedan bivši život, ostane nedovršen, komprimiran u dvije riječi: *Poginula je.*

Kad ti je Ivona prvi put spomenula Dunju, rekla je da ti zavidi na smrti koju si ti prouzročila.

„Da sam barem ja ubila nasilnoga muža.“

Tako je rekla.

Štjela si. Pokušavala u glavi izvagati njezin i svoj pakao da vidiš koji će pretegnuti. Ali ne ide to tako u matematici oduzimanja tuđih života, a još manje u matematici krivnje.

* * *

Tijelo je u kaznionici, ali um je stalno negdje drugdje. Najčešće na neželjenim mjestima. Ne znaš kako se otarasiti onih „lijepih uspomena“ koje ti je kasnije nabijao na nos. Tko bi se sad želio sjećati tog prekrasnog uvoda u pakao – a sjećaš se, kao po kazni.

Velika košara puna ivančica koju ti je poslao dostavom dan nakon što si mu rekla koje ti je najdraže cvijeće. Bili ste u vezi tek dva tjedna, a imala si već cijelu arhivu romantičnih gesta kakve se viđaju samo u filmovima.

Ta košara ivančica. Pa vožnja s povezom preko tvojih očiju do stare bakine kuće o kojoj si mu pričala sa sjetom. Jednom si mu spomenula gdje se kuća nalazi, ali kad ti je stavio povez nije ti bilo ni nakraj pameti da je tu informaciju zapamtio i da će je tako mudro upotrijebiti. Piknik u maksimirskom parku usred radnog dana, s bocom ohlađenog pjenušca u košari. Dvije divlje patke praćakale su se u jezeru, a on ti je objasnio da je to vrsta koja svom partneru, kad ga pronade, ostaje vjerna cijeli život i nikad više i ne pogleda nekog drugog. I vas dvoje ćete tako, kao divlje patke.

Puno tih početnih rečenica šaptao ti je na uho, dok ti se koža ježila od uzbuđenja i nevjerice da ti se takva čarolija događa.

„Odnosi s javnošću? Gospođice Martinović, vi ste jedina javnost s kojom želim imati odnos.“

Unikatna duhovitost. Šarm. Karizma. Talent za iznenađenja, za prave riječi u pravom trenutku, za zavođenje kojemu ne bi mogla odoljeti čak i kad bi bila dovoljno luda da to želiš.

Na pikniku u parku povjerio ti je i svoju tužnu priču o majčinoj preranoj smrti. Bilo mu je sedam godina kad je umrla od raka, samo što je on naknadno shvatio da je zapravo umrla od tuge, da se razboljela zato što ju je njegov otac sustavno varao. To mu se potvrdilo kad se otac ni godinu dana nakon majčine smrti ponovno oženio i doveo kući maćehu koja će ga odgajati. Neće sad o svom djetinjstvu pritisnutom tugom i zamjeranjem, prebolno mu je prisjećati se tog dječaka koji je samo htio obitelj kakvu imaju divlje patke, a nikad je nije imao.

Dok si ga grčila kao da ga možeš retrogradno utješiti u dobi nekadašnjeg dječaka, rekao ti je da ne može više sekundu života zamisliti bez tebe. Da je suludo da živite na odvojenim adresama. Da bi to bila svemirska nepravda u vašoj biografiji.

Dva tjedna si ga poznavala.

Tad još nisi znala da su ti to zadnji trenuci normalnog života.

Rekla si DA. Nisi ni sama više željela život na odvojenim adresama. Iako je prošlo tek nekoliko mjeseci otkad si se iz roditeljskog doma preselila u podstanarski stančić u kojem si napokon mogla živjeti po svome, bila si spremna za novu selidbu. A i kakav je smisao plaćanja najma za stan u kojem živiš sama kad ćete vas dvoje ionako stalno biti zajedno? Jer vi ste divlje patke koje nikad ništa neće razdvojiti.

Sretnica. Muškarac tvojih snova u dvadeset osmoj godini života. Galantan, obrazovan, markantan, odlučan i zaljubljen. U tebe. Baš u tebe.